

známkách pod čarou. Heiderem sledované dílo se skládá z disputací, v nichž Suárez vlastním pojetím posléze polemizoval s předeslanými odlišnými stanovisky jiných autorit, což umožňuje bystřejším čtenářům postupně si zkoušet různé intelektuální pozice.

Suárezovo učení, ve druhé scholastice samostatně a komplexně pojímající metafyzický systém, spolu s recenzovanou knihou jsou spolehlivými průvodci na cestě proti proudu času k metafyzickým základům scholastiky, tedy přinejmenším přes Scota k Akvinskému. Což je rozhodně zajímavějším novočtením metafyziky, než v rámci dějin filosofie tradičně postupovat od antiky přes scholastiku až na práh novověké filosofie.

Jaroslav Mestek

Literatura

GRETT, J. (2009): *Základy aristotelsko-tomistické filosofie*. Praha: Krystal OP.

HEIDER, D. (2009): *Kdo byl František Suárez?* Olomouc: Refugium.

HEIDER, D. (2011): *Suárez a jeho metafyzika. Od pojmu jsoucná přes transcendentální jednotu k druhům transcendentální jednoty*. Praha: Filosofía.

Jaroslav Mestek

Goodwill

ul. Bořivojova 1007/105

130 00 Praha 3

ČR

e-mail: mestek.universum@seznam.cz

CATHRIN NIELSEN – HANS RAINER SEPP:

Welt Denken. Annäherung an die Kosmologie Eugen Finks

Freiburg im Breisgau: Verlag Karl Alber in der Verlag Herder GmbH 2011, 354 s.

20. storočie so sebou prináša výraznú zmenu v myslení, ktorá sa odráža v rôznych filozofických smeroch a prúdoch. K tým najvýznamnejším a najplyvnejším nepochybne patrí Husserlova fenomenológia, ako aj Heideggerova fundamentálna ontológia. V tieni týchto významných osobností sa skrýva filozofia Eugena Finka. Jeho myslenie je zväčša interpretované len na pozadí Husserlovho a Heideggerovho myslenia, málo pozornosti sa venuje jeho vlastnému filozofickému prínosu. V nemeckých kruhoch sa objavuje viac ako oprávnená snaha oživiť Finkovo myslenie a vymaniť ho z tieňa Husserlovej a Heideggerovej filozofie. Práve v tom treba vidieť hlavný prínos knihy *Welt denken*.

Cathrin Nielsenová a Hans Rainer Sepp v tejto kolektívnej monografii prezentujú rôzne pohľady na Finkovo myslenie, spracované sedemnástimi autormi. Hlavným motívom celej práce je *problém sveta*. Hoci Finkovo chápanie sveta vychádza z Husserla

a Heideggera, Nielsenová a Sepp nám dokazujú, že jeho myslenie nie je ani zďaleka len ich syntézou. Podávajú svedectvo o tom, že Fink nepreberá ani fenomenologický postup Husserlov, ani hermeneutický postup Heideggerov, ale ide svojou vlastnou cestou.

Fink bol pozoruhodným interpretátorom dejín filozofického myslenia. Aj keď sú jeho interpretácie stále blízke duchu Husserlovho a Heideggerovho myslenia, autori príspevkov vyzdvihujú práve Finkovo vlastné kritické filozofické hodnotenia. Tým otvárajú nový pohľad na jeho myslenie, ako aj nové interpretácie veľkých filozofov.

To, že Fink nie je len jednoduchou syntézou Husserla a Heideggera, nám dokazuje Lazzari, ktorý upozorňuje na významný vplyv Kanta na Finkovo myslenie. Dalo by sa namietat, že hoci Kant výrazne vplýval na Finka, bol to Kant reflektovaný výrazne Heideggerovou optikou. Práve vzhľadom na to Lazzari ukazuje, že Fink síce vychádza z Heideggerovej interpretácie Kanta, ale smeruje ďalej: z ontológie prechádza až ku kozmológii. Z kozmologickej interpretácie Kanta vychádza aj jeho vlastné chápanie sveta. Spája teda transcendentálnu dialektiku s fenomenológiou a vytvára svoju vlastnú špekulatívnu fenomenológiu.

Babich i Joisten zdôrazňujú vplyv Nietzscheho metafyziky umenia na Finkovo chápanie sveta ako hry. Aj tu cítiť vplyv Heideggera na Finkovo myslenie. Fink sa však, pokiaľ ide o Nietzscheho, oveľa zreteľnejšie orientuje na dionýzovskú hru sveta. Babich opisuje, ako Fink tento mystický element hry spája s Herakleitovým chápaním kozmu a ako sa stáva základom jeho kozmologickej filozofie. Tento príspevok ponúka Finkov svojský, kozmologický pohľad na Nietzscheho, ktorý sa prejavuje najmä v jeho chápaní nadčloveka ako človeka vyznačujúceho sa otvorenosťou svetú a v myšlienke večného návratu toho istého.

V ďalšej časti knihy sa charakterizuje Finkova pozícia v rámci fenomenológie. Fink nebol len Husserlovým žiakom a šíriteľom Husserlových myšlienok, ale pomerne skoro sa od neho odpútal a išiel svojou vlastnou cestou. V Hongovom príspevku považujem za obzvlášť hodnotné to, že na základe analýzy vedomia a nevedomia demonštruje prekonalie Husserlovej fenomenológie jej zosvetštením a špekulatívnym myslením. Transcendentálnu subjektivitu strieda tak problém sveta.

Finkovo chápanie sveta znamenalo veľkú zmenu v rámci fenomenológie, na čo upozorňuje vo svojom príspevku Nielsenová. Zdôrazňuje výraznú zmenu chápania sveta u Finka v porovnaní s Husserlom, a najmä s Heideggerom. Poukazuje na zásadný rozdiel medzi Heideggerovým a Finkovým myslením, ktorý sa demonštruje na rozdielnom chápaní φύσις. Kým Heidegger sa sústreďuje prevažne na oblasť *svetliny*, Fink upriamuje pozornosť na temnú, neosvetlenú oblasť. Práve v tom, že Heidegger neberie dostatočne na vedomie temnú priepasť prírody, sa ukazuje, že zotrúva v zajatí metafyzického myslenia. Finkovo myslenie sa naopak vracia až pred metafyziku. Nielsenová teda nepoukazuje len na to, že Fink prekonáva Heideggerovo myslenie, ale predovšetkým na to, že uskutočňuje výraznú zmenu v rámci metafyziky, čím zaujíma v dejinách filozofie významné postavenie.

Rozmanitosť príspevkov v knihe považujem za veľmi pozitívne. Pohľad na Finka je tak možný z rôznych strán a jeho myslenie sa neredukuje len na jeden problém. Kým

v prvej časti recenzovanej práce sa upriamuje pozornosť na Finkovu kozmologickú interpretáciu Nietzscheho, Kanta a Husserla, v príspevku Simonottiho sa venuje pozornosť jeho antropológii. Finkova antropológia si zaslúži pozornosť, lebo patrí k filozofom, ktorí sa zaslúžili o pozitivistickú interpretáciu človeka v čase, keď pretrvávalo jeho negativistické poňatie. Finkovi sa ani v tejto oblasti nevenuje taká pozornosť ako iným filozofickým antropológom.

Finkovo chápanie človeka je nepochybne do veľkej miery ovplyvnené Heideggerom. Janssen vo svojom príspevku poukazuje na ich spoločnú snahu chápať človeka po novom, ako aj na ich základné odlišnosti. Jeho postoj je pritom kritický tak vo vzťahu k Heideggerovi, ako aj vo vzťahu k Finkovi. U oboch sa kriticky stavia k ich chápaniu smrteľnosti, ktorá odporuje racionalite a poznatkom prírodných vied. Janssenov prístup k Finkovi a Heideggerovi je veľmi jednostranný. Nemá pochopenie pre mýtický element vo Finkovom myslení ani pre Heideggerovo svojské filozofické myslenie.

Zvlášť originálnou myšlienkou u Finka je myšlienka hry, ktorá nemôže v charakteristike jeho filozofie chýbať. V recenzovanej knihe sa objavuje vo Franzovom príspevku. V ňom sa jasne dokazuje Finkovo prekonanie Husserla i Heideggera a načrtáva sa jeho vlastné myslenie, kozmológia vo forme špekulatívnej fenomenologickej ontológie. Na základe toho Franz vyjadruje názor, že Fink už nie je metafyzickým, ale *postmetafyzickým* mysliteľom.

Obzvlášť hodnotný príspevok je príspevok Georga Stengera. Veľmi jasne a stručne charakterizuje Finkovu kozmológiu a jej východiská, pričom využíva aj schematické znázornenie jednotlivých modelov zjavovania od antiky až po Finka. Tento príspevok ponúka základné oboznámenie sa z Finkovou kozmológiou, ako aj s chápaním *zjavovania* v celých dejinách filozofie.

Nielsonová a Sepp patria k tým filozofom, ktorí si veľmi dobre uvedomujú nedoceňenie Finkovej filozofie v kontexte filozofovania 20. storočia. V tejto práci sa snažia poukázať najmä na to, že jeho myslenie je hodné hlbšieho skúmania. V sedemástich príspevkoch recenzovanej knihy sa dokazuje, že Fink zaujíma významné postavenie v dejinách filozofie a že filozofiu obohacuje o nové originálne myšlienky, a to nielen v oblasti kozmologickej filozofie, ale aj v oblasti antropologickej a politickej filozofie. Preto si Fink zaslúži, aby sa mu venovala väčšia pozornosť ako doteraz i v slovenskom filozofickom prostredí, kde ešte stále chýbajú práce, ktoré by sa podrobnejšie zaoberali jeho filozofiou.

Zuzana Bocanová

Zuzana Bocanová
Katedra filozofie a dejín filozofie
Filozofická fakulta UPJŠ Košice
Moyzesova 9
040 01 Košice
SR
e-mail: zuzana.bocan@gmail.com